

Esimehe veerg

Jõulu aeg on kätte jõudnud ja aasta vahetus ukse ees. Küllap on praeguseks Jõuluvana ja päkapikkudega kingituste osas läbirääkimised tulemuslikult ühele poole jõudnud. Ka jõulutoidud on loodetavasti varutud, jõuluõlu hakkamas ja kuusk toanurgas jõulumeeleolu kinnitamas. Ja kui kord jõulurahu taas ning suur kiire möödab, siis on aega üle öla lõppevale aastale tagasi vaadata.

Värskest on mesinikel meeles novembri lõupäeval Jänedal sügispäevadel kuuldu ja arutatu. Tugeva emotsiooni tekitas kindlasti mesinike maailmaorganisatsiooni Apimondia presidendi Asger Jørgenseni ettekanne. Kuuldi ülevaadet nii Apimondia tegevusest kui järgmisel sügisel Lõuna-Prantsusmaal toimuvast Apimondia kongressist, mida ka EML mesinike grupp kavatses külastada. Apimondia president rõhutas selle mesinike ülemaailmse organisatsiooni tähtsust ja kaalu mesinduse üldisel arendamisel ja mesinike huvide kaitsmisel rahvusvahelisel tipptasemel.

Samas on Apimondia kaal mesinike huvide esindamisel maailmas seda suurem, mida suurem on tema liikmesmaade hulk. Eesti ei kuulunud seni Apimondia liikmeskonda. Jänedal toimunud volikogu koosolek otsustas, et EML jaoks on nüüd aeg küps astuda Apimondia liikmeks. Sellega suurendame mesinike ülemaailmse sõpruskonna ühtsust ja tugevust ning lisame oma häälte mesinduse edenemise toetuseks. Aga Apimondia liikmena jõuab Eestisse ka rohkem mesindusalast teavet ning me saame kasutada mõningaid liikmesoosustusi.

Jänedal mesinike sügispäevade üheks oluliseks sündmuseks oli ka aastamesinik 2008 valimine, kelleks sai Jaanus Tull. Küllap said otsustavaks tema tubli töö oma heal tasemel tootmismesila väljaarendamisel ja mee-

tootmisel ning tõuparandustöös, samuti meeturu arendamisel. Aga kindlasti arvestati ka Jaanuse aktiivsust nii Tartu piirkonna kui ka vabariikliku mesinduselu edendamisel. Nüüd on järgmise aasta MESINIK-lehtedes oodatud tema kirjutatud Aastamesiniku rubriigi lood, mis on teistele mesinikele kindlasti huvitavad ja õpetlikud lugeda.

Heitkem nüüd mesinike vaatevinklist lähtuvalt 2008. aastale laiemalt tagasi-vaate. Mis siis meenub?

Mesilaste jaoks möödus eelnev talv ja sellele järgnenud kevad Eesti vahelduvates ilmatingimustes üsna tavapäraselt. Mullusel 2007.a. pikal hooajal oli varroalestad arvukuse kasv olnud tavalisest suurem ja nad kahjustasid talvemesilaste arengut. Nii juhtuski, et mõnes mesilas hukkus talvel palju pesid. Soojapoolne talv ja vinduv varakevad lisasid nosenatoosi levikut, mis veelgi mesilasperesid räsisisid.

Perede kevadine areng oli siiski hoogne. Aprillis ja mai alguses oli kohati kena paju- ja vahtrakorje. Võilillelt saadi mõnel päeval tugevalõhnalist tume-kollast ja pisut vängemaitselist mett kui piisavalt päevasooja oli. Juuniku kipus petlik olema ja jaanipäevaks jäid meesaigid napiks. Selle eest tuli mesinikel juunis ja veel juuliski noppida rohkesti sülemeid.

Paljudes mesilates koguti selle aasta põhiline meesaak juulikuus. Seda kinnitavad ka tarukaalude andmed enamusest maakondadest, mida ka veebilehel saab jälgida. Mett saadi ristikutelt ja põdrakanepilt, aga ka rapsi- ja rüpsipõldude toel. Augustisse ulatunud kanarbikukorje jäi enamasti tavalisest tagasihoidlikumaks. Kohati kogusid mesilased ka lehemett, aga tänavu siiski tagasihoidlikus koguses.

Kokkuvõttes oli Eestis 2008.a. meesaak tavapärasest keskmisest veidi

madalam. Mesinikelt saadud hinnangute kohaselt koguti tavalisest vähem mett just mereäärsetes maakondades, näiteks Pärnumaal, Läänemaal ja saartel, aga ka Põhja-Eestis. Näiteks Saaremaa mesinike arvates oli nende meesaak tavalisest tubli kolmandiku võrra väiksem. Samas Kesk-Eestis saadi kohati tootmismesilates keskmiseks saagiks kuni 50 – 55 kg pere kohta või enamgi. See pole paha tulemus!

Selle loo kirjutamisel püsib visalt meeles fakt, et käesolev MESINIK-leht kannab järjekorranumbrit 50. Inimese elus tähendaks see juba suurt juubelit. Ühe mesinduslase lehe jaoks on see ka omamoodi väike verstapost. Kui 1996.a. jõulukuul esimest MESINIK-lehte kokku seadsime, siis tõusis pähe mitmesuguseid kõhklusid. Et kuidas mesinikud oma trükilõhnalise nimekaimu vastu ja omaks võtavad. Ja kuidas õnnestub Mesinik-leht kindla perioodilisusega kokku kirjutada ning ilmuma ja mesinike kodulauale jõudma saada. Ning kuidas saada kaastöid võimalikult paljudelt mesinikelt üle kogu Eesti, et leht huvitavam ja mitmekülgsem tuleks.

Nüüd saab MESINIK-lehel 12 aastat ilmumist ja 50 lehenumbrit seljataha jäetud. Tundub, et seni oleme hakkama saanud. Eks mesinikud annavad MESINIK-lehele oma hinnangu ja see ongi kõige tähtsam mõõdupuu. Muidugi võiks leht ilmuda tihemini kui seni ja võiks olla ka paksem või koguni värvitruki valmistatud ajakirja nägu. Kui suudame kaastööle ja lehetegijate hulka ahvatleda rohkesti uusi autoreid, siis pole neis soovides midagi võimatut.

Nii et astuge ligi, sest ise tehtud – hästi tehtud!

Häid jõule kõigile!

*Aleksander Kilk
EML juhatuse esimees*

Kaks päeva Jänedal

Selle aasta EML sügispäevade peakülaliseks oli kutsutud mesinike maailmaorganisatsiooni APIMONDIA president Asger Søgaard Jørgensen. Osavõtjate rõõmuks oli tal huvi ja tahtmist Eestisse tulla ja rääkida maailmaorganisatsiooni tänasest tegevusest, arengutest ja 2009.a. septembris Lõuna-Prantsusmaal toimuvast järgmisest Apimondia kongressist. Taani külalise esinemine kõitis sedavõrd, et hakati arutama kas Eesti Mesinike Liidul oleks otstarbekas ja võimalik liituda mesinike maailmaorganisatsiooniga. Esineja vastas kuulajate rohketele küsimustele ja selgitas maailma ja Euroopa mesinduse ning meeturu olukorda ja arengusuundi. Saime kuulda, mida uut on toimumas Taani mesinduses ja kuidas sealseid kogemusi võiks Eestis rakendada. Asger Søgaard Jørgensen kurtis, et Taani mesinikud kuuluvad mitmesse konkureerivasse organisatsiooni ja kuidas selline killustatus tegelikult kahjustab kõigi Taani mesinike huve.

Et lasta esinejal pisut puhata, pakuti külalisele pooleteiselt meemasaaži. Hiliste õhtutundideni jutustas president oma muljetest Austraalias toimunud Apimondia kongressil ja sealsetest mesindustavadeest. Palju huvitavat kuulsime-nägime ka Vietnami mesinduse kohta.

Maailmaorganisatsiooni juht jõudis anda ka intervjuu Maalehe ajakirjanikule (Maaleht nr.49).

Pärast lõunat kogunes EML volikogu

Koosolek oli lahtine. Kavas oli läbi arutada revisjonikomisjoni kevadel esitamata jäänud aruanne ja kuulata juhatuse selgitavaid vastuseid aktis tõstatatud küsimustele, arutati EML järgmise aasta tegevuskava põhipunkte, 2009.a liikmemaksu määra ja teisi organisatsioonilisi küsimusi.

Koosoleku juhatajaks valiti Jaanus Tull. Revisjoni komisjoni esinaine Luule Toomingas luges ette juhatusele 16.mai esitatud revisjoni akti. Juhatuse vastas, selgitas ja kordas juba kevadisel koosolekul esitatud süüdistustele uuesti. (Volinikele olid välja jagatud ka akti koopias juhatuse vastused). Diskussiooni käigus tunnustati revisjoni akti ebapädevaks ja koosolek lükkas selle tagasi. Otsustati moodustada uus komisjon, kes juba talvapäevadeks viiks läbi uue revisjoni. Uued revidendid on Ülo Lippa, Jaak Riis ja Priit Pihlik.

Volikogu toetas ühehäälselt EML liitumist Apimondiaga. Järgmise aasta liikmemaksu otsustati mitte tõsta. Aastamesinikuks valiti Jaanus Tull.

Arutati järgmise aasta tegevuskava.

- 1) Veebruari kolmandal nädalavahetusel toimuvad Jänedal EML talvapäevad.
- 2) 28. märtsil on Tallinnas aruande-valimiskoosolek.
- 3) EML suvepäevad peetakse juulikuul eelviimasel laupäeval. Koha valik on veel lahtine, ootame ettepanekuid.

4) Järgmise aasta 15. – 20. septembrini võiksime korraldada ekskursionsiooni Apimondia kongressile Prantsusmaal. Ühendame turismireisi ja kongressi.

5) Muudest tegevustest:

Mesinduse arendamise programmi seni-ne arengusuund jätkub. Varroatoos vajab jätkuvat tähelepanu, meekvaliteedi uurin-guid tõhustatakse, tööparandusmeetodet mesilastõugude parandamiseks jätkatakse. Mee promoprogramm, mis ei täitnud oma ülesannet, lõpetati. Mee propagee-rimise ja meeturu edendamise osas peab EML oma tegevust tõhustama.

Mesinikud, kõik teie ettepanekud ja igasugune innovatsioon on oodatud ja teretunud!

Pühapäeva alustas Veterinaar- ja Toiduameti peaspetsialist Arvi Raie, kes kirjeldas olukorda mesilashaiguste vastases võitluses, tegi seire-uuringute kokku-võtteid 2008.a. kohta ja heitis pilgu 2009.a. kavadesse.

Varroalest ei väsi üllatamast – huvitavatest uuringutulemustest, sügisravist, uute tõrjepreparaatide katsetamisest rääkis Antu Rohtla. Kogenud mesindus-teadlane jutustas Eesti mesindusest sada aastat tagasi.

Mart Vabar esitles oma raamatut „Mesiniku magus elu“, rääkis valgusöota-de kasutamisest mesilasperede arenda-misel ja meetoodangu suurendamisel.

Eesti Mesindusprogrammi tegevust, tulemusi ja edaspidist tegevuskava tutvustas Aleksander Kilk.

PS Kuuldavasti tuletas revisjonikomisjoni endine esinaine Jänedalgi liikmemaksu tasujatele **tungivalt** meelde, et maksu täiendosa tasuma ei pea, see on rangelt vabatahtlik.

Mõni sõna selgituseks. EML liikmeks olemine ongi vabatahtlik ühise tegevuse vorm, mille eesmärgiks on Eesti mesinduse edendamine. Liikmemaks on vabatahtlik annetus selle tegevuse toetamiseks, organisatsiooni toimimiseks ja ühistevõtte jätkamiseks ka siis, kui EL ja Eesti riik mingil põhjusel ei leia enam vahendeid meie tegevuskulude katmiseks. Ka meie sõbrad, soome mesinikud on valinud sellise tee.

Aasta Mesinik 2008 – Jaanus Tull

Novembri lõpupäevil Jänedal toimunud Eesti mesinike sügispäevade osavõtjad valisid aastamesinikuks 2008 Jaanus Tulli. Soovime Eesti Mesinike Liidu ja Mesiniklehe poolt Jaanus Tullile palju õnne sellise tunnustuse puhul!

Järgneva lühisutluse kaudu tutvustame lähemalt Jaanus Tulli kui mesinikku ja tema arvamusi Eesti mesindusest.

Esimese küsimusega läheme ajas mõnevõrra tagasi – **Millal ja millest sai alguse sinu huvi mesinduse vastu?**

Juba varases nooruses. Nimelt meie maakodu lähedal oli Järvamaa metsamajandi mesilagrupp. Vahel oli põnev vaatamas käia, kuidas usinad putukad tööd teevad. Teiseks oluliseks asjaks oli see, et mesi maitses mulle väga ja maitseb siiaaani. Huvi süvenes sedavõrd, et otsustasin minna Olustverre mesindust õppima.

Sa õppisid Olustvere Tehnikumis mesinduse erialal – **Kuidas hindad neid õpiaastaid?**

Seal möödusid minu huvitavamad kooliaastad, kus olid toredad kaasõpilased ja asjalikud õpetajad. Olustveres sain mesinduse algteadmised, mida läheb siiani tarvis mesilastega töötades.

Millal ja kuidas sündis, kasvas ja kinnistus otsus heal tehnilisel tasemel oma tootmisesila rajamiseks? Miks valisid korpustarud?

Üheks tähtsamaks faktiks minu mesinikuks kujunemisel on see, et aastal 1984 olin suvisel mesinduspraktikal Energia kolhoosi mesilas, mis tollel ajal oli üks paremaid Eestis. Seal kasutati korpustarusid, koguti õietolmu, toodeti mesilasemasid jpm. Sellest mesilast võiks pikalt kirjutada. Ühesõnaga seal kasutati ja katsetati kõike uut, mida üks mõtlemees mesinik peaks tegema ja kasutama omas mesilas. Siit ka tulevad vastused neile küsimustele, miks just korpustaru ja tootmisesila. Seega eriline tänu minu mesinikuks saamise teel mesinik Lembit Ellamaale.

Mõnel maal on suurmesilaid, kus peetakse tuhandeid peresid. **Kui suur võiks olla Eesti optimaalne tootmisesila?**

Sellele küsimusele on raske ja keeruline vastata. Ma ei ole siiani veel nii suure mesilas käinud, kus on tuhandeid peresid. Tore oleks kunagi oma silmaga näha tõeliselt

suurt mesilat ja uurida, kuidas on seal töö korraldatud. Eesti tingimustes võiks mesiniku kohta olla 150 mesilasperet, kindlasti on ka teisi arvamusi selles küsimuses.

Tootmisesila suurenedes on enamasti tegevusse kaasatud enam-vähem kogu pere – nii vist ka Sinul?

Ikka. Tänu perekonna suurele toetusele ja mõistmisele olen saanud rajada Eesti mõistes suure mesila. Mesinduhooaja teatud perioodidel saavad pereliikmed käed külge panna mesilas tööd tehes, seeläbi ka anda oma panus mesila arengusse ja edukusse.

Mesinduse tasuvuse tõstmiseks on oluline töötada ratsionaalselt ja kulutada mesilasperede hooldamisele, meevõtmisele ning käitlemisele võimalikult vähe aega. **Kui palju kulub sinul mesindustöödeks aastas kokku aega keskmiselt ühe mesilaspere kohta ja mis aitab sul aega kokku hoida?**

Kahjuks ei ole mul väga täpseid ajakulu arvutusi, kuid mõne näite võin tuua, mis on meelde jäänud:

1. Tarupõhjate vahetusele, puhastusele ja desole kulub keskmiselt aega 2–2,5 päeva, selle aja jooksul jõuame puhastada 200 mesilaspere põhjad;
2. Meevõtmisel korjame ühel päeval kokku 90–100 meekorpust, teisel vurritame;
3. Söötmisele kulub päev 100-le perele, andes igaühele 15 liitrit.

Kuidas oled rahul mesindusaastaga 2008 ja meesaagiga?

Möödunud hooajaga olen rahul, enamust püstitatud eesmärgid said täidetud. Mee saagikuselt olen kogunud töörohkemaid aastaid.

Kuidas hindad mee tootmise ja turustamise olukorda Eestis mesiniku vaatenurgast?

Mee tootmist ja turustamist peaks hindama vähemalt 10-ne aastase perioodi keskmisena, nii saab anda parema hinnangu. Minu arvates on praegune olukord hea ja soodne mesindamiseks. Mõnel aastal on mett rohkem ja turustamine raskem, mõnel aastal jällegi vähem, seega turustamine kergem. Kuigi tundub, et mesinike arvukus kui ka mesindussaaduste tootmine on langustrendis, peaksime püüdma mesinduse olukorda võimalikult kiiresti parandada. Kuna täna ette võetud otsused ja teod hakkavad toimima alles 5–10 a pärast.

Mida tuleks esmajoones teha Eesti mesinduse edendamiseks?

1. Korraldada mesindushuvilistele algtaseme baaskursus (aastas üks, mis hõlmaks kogu Eestit) ilma algtaseme kursusetähtaegsena on vähe lootatav, et mesinikke juurde tuleb.
2. Täiustada ja modifitseerida täiendkursuste süsteemi;
3. Organiseerida praktika kohti tootmisesilates;
4. Propageerida mesiniku elukutset;

Käesolev MESINIK-leht kannab järjekorranumbrit 50. Mida arvad sellest lehdest ja kuidas teha MESINIKKU paremaks?

MESINIK-leht on Eesti mesinikele väga vajalik informatsiooni allikas. Tuleks julgustada mesinikke omi mõtteid lehe veerul avaldama. Rääkides paljude mesinikega on neil alati midagi huvitavat ja õpetlikku öelda, mida võiks MESINIK-lehes kirjutada.

Kas sõnandaksid ka tänases Eestis noortele soovitada mesiniku elukutse valikut?

Igal juhul soovitan. Peamine, et noortel oleks tahe seda tööd teha. Mesiniku elukutse on väga mitmekülgne ja huvitav, kuid teatud perioodidel ka füüsiliselt raske.

Suur tänu põhjalike ja huvitavate vastuste ning arvamuste eest. Soovime sulle ja sinu perele MESINIK-lehe poolt ilusat jõuluaega ning edu ja mesinikuõnne järgmisteks aastateks!

Aleksander Kilk

100 aastat Tartu taru ja 80 aastat Eesti taru

Eestimaa Mesilastekasvatavate Selts, mis asutati 1902. aastal, seadis üheks oma eesmärgiks Eestimaa oludele sobiva tarutüübi valjatootamise ja kasutuselevõtu. Kuigi 1905. aasta revolutsiooni ajal said karistussalklaste läbi kannatada Eesti Põllumeeste seltsid, sealhulgas ka Eesti Mesilastekasvatavate Selts, ei väinud nende töö täielikult. Eesti Mesilastekasvatavate Seltsis oli enne 1905. aasta revolutsiooni 50–60 aktiivset liiget, siis 1907. aastaks oli alles jäänud ainult 9 liiget. Vaatamata keskseltside tegevuse soikumisele töötasid mitmed kohapealsed seltsid edasi, eriti need, mis paiknesid kaugemal Tallinnast. Üheks selliseks seltsiks oli Tartu Eesti Põllumeeste Selts, mille koosseisus tegutses ka mesinduse osakond. Tänu sellele, et Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi tegevust võimude poolt ei keelustatud, töötas see edasi ja selle koosseisus ka mesinduse osakond. Mesinduse osakonna üheks aktiivsemaks liikmeks oli Mart Reinik (1862–1940), kes tegeles mesindusega alates 1901. aastast. Mart Reiniku eestvedamisel tuli kokku komisjon, kuhu kuulusid J. Ariva (tegelik mesinik), Bach (mesinik) J. Kompus (tegelik mesinik ja Rannu kiriku köster), Tartu kooliõpetaja ja mesinik Künnapuu ning mesinik A. Käär. K. Paulmeister (Põide kihelkonnakooli õpetaja, köster ja tegelik mesinik) ning Joh. Raudsepp (Räpina köster, kooliõpetaja ja tegelik mesinik) andsid oma arvamuse kirjalikult. Kui teised komisjoni liikmed toetasid põhimõtteliselt madalaraamist taru, siis Raudsepp oli kindlalt kitsa ja kõrge raamiga tarude poolt.

Vaatamata erimeelsustele jõuti kokkuleppele selles, et kõige otstarbekam on uue tarutüübi loomisel aluseks võtta Gerstungi raam, mille sisemised mõõdud olid 400 × 250 mm. Varem kasutas sellist raamimõõtu Keila mesinik A. Meyer (kes mõrvati 1905. aastal vene karistussalklaste poolt Klooga jaama lähedal). Vana mesindusalases kirjanduses nimetatakse vahel sellist raami ekslikult ka Meyeri raamiks. Sellist raamimõõtu, ainult et püstasendis, kasutati ka Viljandi

taru loomisel. Tartu taru sünniaastaks võiks lugeda aastat 1907, mil komisjon jõudis põhimõttelisele kokkuleppele taru ehituse osas.

Viljandi taru

Tartu tarul oli kolm toppega välisseina, suur otsaluuk (43 × 35 cm), mis asus taru vasakpoolses otsas ja klaasiga varustatud vahelaud e. aken. Taru pesaruum mahutas 12 raami ja oli varustatud sahtelpõhjaga. See kujutas endast 20 mm kõrgustel liistudel 12 mm paksustest laudadest valmistatud liukuvat põhja, mis suvel oli asetatud kandeliistudega allapoole, kuid talveks pöörati liistud üles, nii et moodustuks sahtel, mida sai kevadel eemaldada koos tarulangetisega. Suvel olid liistud pööratud allapoole ja sahtelpõhja ülemine tasapind ühtis täpselt lennuava alumise pinnaga. Selline sahtelpõhi hõlbustas küll kevadel põhjade puhastamist, kuid selle väljavõtmine sügisel, et pöörata talveasendisse, oli problemaatiline. Sahtelpõhja väljavõtmise katse sügisel lõppes tihti selle purunemisega, sest mesilased olid selle taruvaiguga kõvasti pesaruumi seinte külge kinnitanud. Ka oli sahtelpõhja alune ruum heaks pelgupaigaks sipelgatele, vahakoidele kõrvaharkidele ja teistele väiksematele pimedust ja varju armastavatele elusolenditele. Taru välisvooder ulatus 25 cm jagu pesaruumist kõrgemale, mis

võimaldas kasutada täisraamist magasinini ja nii see algselt ette nähtud oligi. Seega ei olnud Tartu taru näol meil tegemist veel lamavtaruga vaid pigem kahekorpuselise taruga. Taru pesaruum oli pealt kaetud 36 mm laiuste ja 8–10 mm paksuste laudadega. Selline laius oli valitud sellepärast, et oleks võimalik vajadusel korraga kinni katta nii raami kui ka kärjetänava. Kärjeraami ja pesakattelaua vahele jäi 8 mm kõrgune ruum, mis hõlbustas mesilastel pääsemist ühest kärjetänavast teise. Klaasiga varustatud aken e. klaasiga vahelaud võimaldas ilma taru pealt avamata hinnata pere tugevust ja seoses sellega ka pesade laiendamise vajadust. Vanade mesinike arvates saabus õige pesade laiendamise aeg siis, kui mesilased täitsid tihedalt viimast kärjetänavat. Vaatamata taru mõningatele puudustele (ehituse keerukus – sahtelpõhi, otsaluuk, kahepoolse kaldega katust), hakkas nimetatud tarutüüp kiiresti levima just Lõuna-Eestis. Vaatamata ebamugavustele perede läbivaatamisel (kõrge, üle pesaruumi ulatuv voodrios), üritasid paljud mesinikud XX sajandi algul üle minna mesilaste pidamisele just Tartu tarudes. Põhja- ja Kirde-Eestis, aga ka Kagu-Eestis levis peamiselt Dadant-Blatti taru. Ka sellel oli oma põhjus, sest Dadant-Blatti taru, mida massiliselt valmistasid Vjatka puutöömeistrid, oli tunduvalt odavam ja esialgu ka kvaliteetsem kui kohapeal valmistatud tarud.

Tartu taru võidukäik kestis peaaegu 20 aastat. Siis hakkas teda asendama Eesti taru, mille loomisest möödus tänavu 80 aastat.

1928. aastal töötas Eesti Aianduse ja Mesinduse Keskse seltsi komisjon, kuhu kuulusid A. Mätlik, M. Reinik, K. Mäekala, Joh. Hio, H. Treufeld (Truupöld), P. Liebus ja H. Kõrgesaar välja Eesti taru. Ehitamise õpetus koos vajalike joonistega ilmus omaette raamatuna 1929. aastal Tartus. Väljatootamisel võeti aluseks toona juba üsna laialt levinud Tartu taru raam (400 × 250 mm). Jäeti ära üks toppega otsasein, seega hakkas

Eesti taru pesaruumi mahtuma 16 raami. Eesti taru olulisim erinevus Tartu omast oli madalam vooder. See ulatus vaid 14 cm pesaruumist kõrgemale, muutes perede läbivaatamise mugavamaks. Ära jäeti ka sahtelpõhi ja suur otsaluuk, mis asendati 100 mm kõrguse luugiga. Hiljem kadus seegi. Taru katuse võis teha nii ühe- kui ka kahepoolse kaldega. Hiljem jäädigi kindlalt ühepoolse kalde juurde, sest seda oli lihtsam ehitada. Edasi hakkas Eesti taru arenema kindlalt lamavtaru suunas. Pesaruum hakkas hiljem mahutama 22 – 24 raami, mis on juba kindel lamavtaru tunnus.

Sada aasat tagasi toimus veel üks tähelepanuväärne sündmus. Nimelt tuli 1908. aastal salaja kokku Eesti Mesilastekasvatajate keskseltsi koosolek, kus seltsi esimeheks valiti Johannes Hio (1879 – 1967). Koosolek tuli kokku salaja

sellepärast, et 1905. aasta revolutsioonist hirmutatud ametivõimud olid muutunud väga ettevaatlikuks ja ametlikku luba sellise koosoleku läbiviimiseks oli väga raske saada. Nagu öeldud, oli seltsi alles jäänud vaid 9 aktiivset mesinikku ja hädasti vajati uut aktiivset juhtkonda. Seoses Joh. Hio esimeheks valimisega hakkas seltsi tegevus elavnema. Aastal 1913 tegutses 50 aktiivset liiget ja seitsme aasta pärast juba 200.

Antu Rohla

Eesti mesindusalane trükisõna on vanem kui 100 aastat!

„Mõistlik mesinik“ ilmus juba Johannes Raudsepa sulest 1908.a. Selle raamatu täielik pealkiri on:

Mõistlik mesinik.

Täieline mesilaste kasvatamise käsiraamat.

Teine jagu:

Mesilaste elutused ja kasvatamise abinõud.

Toimetanud

Johannes Raudsepp,

Räpinas.

Valgas

J. Karlson'i ja Ko Kirjastus

1908.

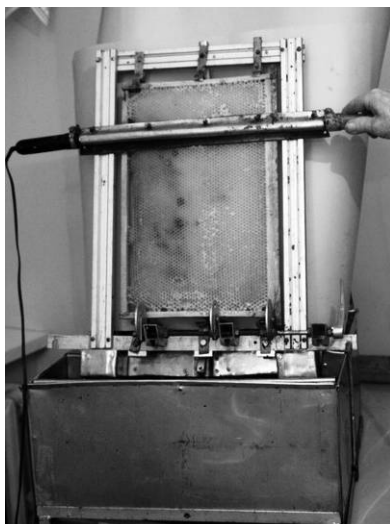
Lehitsedes seda teost tekib küsimus: kui palju oleme nende saja aasta jooksul targemaks saanud?

Minu kärjekoorija

Gustav Liivamägi

Mina olen mesilastega tegelenud poisikese põlvest peale. Isa pidas mesilasi. Kui oli meevõtu päev, siis pandi juba mindki tööle. Pidin vurri vântama. Nägin millist tööd tuli teha, et mett purki saada. Kärjed kaanetati lahti kärjenoaga. Seda hoiti kuumas vees. Kärjekahvlit ma ei näinud.

Sellest ajast peale, kui mina hakkasin 1962.a kevadel mesilasi pidama, olen kogu

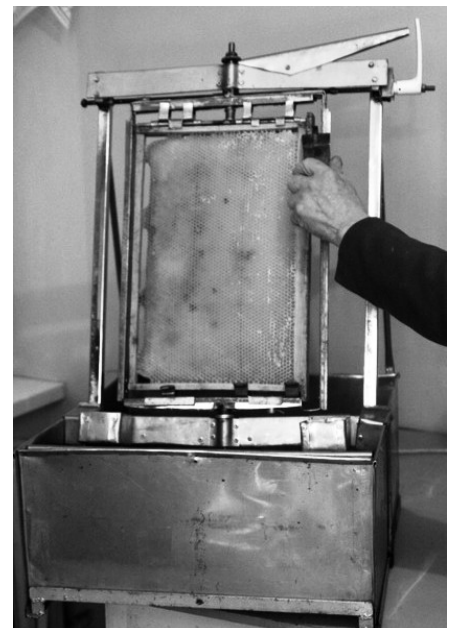

aeg mõelnud, kuidas kärge vähem tõsta. Kärge kaalub ju 2 – 3.5 kg, mõni isegi rohkem. Noorele mehele või naisele ei valmista see suurt muret. Praegu kasutusel oleva vibro-noaga töötades tuleb kärge käes hoides samal ajal jälgida, et veenõu tühjaks ei saaks.

Esimese abivahendi kärje lahti kaanetamiseks tegin 12 aastat tagasi (pilt nr. 1). Paigaldasin kärje hoidjale ja kaanetasin selle elektrinoaga lahti. Kaanetis langes küll sõelale kasti põhjas, kuid kärge tuli keerata ja käsitsi tõsta. Pole eriti mõnus meest libedat kärge käes hoida.

Nüüd pärast mitmeid katsetusi tegin uue variandi (pilt nr. 2). Siin ei pea kärge enam käsitsi tõstma. Paigaldan hoidjale kärje ja fikseerin. Kärge püsib kindlalt paigal. Kõigepealt puhastan konkspetliga raami liistud taruvaigust. Kaanetise eemaldan elektrinoaga ja kui nuga ei löika kõigi kannude kaasi maha, siis aitan kärjekahvliga. Keeran hoidja abil kärjel teise külje ja alustan jälle taruvaigu eemaldamisega. Samamoodi saab ka meekasti (magasini) raame lahti kaanetada. Kaanetis langeb kastis olevale sõelale (40 × 50 cm).

Kasti põhi on ühe nurga poole kaldu. Sealt voolab mesi vooliku kaudu purki. Kasti

põhja all on elektriline küttekeha, mis hoiab põhja temperatuuri 30 kraadi juures.

Selline see minu kärjekoorija on.

Varroalesta elu lugu

Algus eelmises lehes.

Kaht vaatlusalust peret piserdati Austrias valmistatud lestatõrjevahendiga Varroa-Stick. See on taimset päritolu hägune vedelik, mida tilgutatakse igasse mesilastega asustatud kärjetänavasse otse mesilaste peale. Kaubastatakse erinevas suuruses plastpudelites või 15 ml kilopakendites. Ühe mesilaspere kohta antakse kuni 15 ml. Enne tarvitamist tuleb vahend soojendada inimese kehatemperatuurini. Jahedalt kasutades võivad suurema koguse saanud mesilased surra alajahtumisse. Tõrjevahendi mõju kestab kuni 10 päeva. Esimesel viiel kasutamisejärgsel päeval oli toime kõige tugevam. Ei saa märkimata jätta, et samal ajal suurenes mitu korda lestad loomulik varisemine ka kontrollperes. See võis olla tingitud ka pesade koondamisest.

Nagu varem öeldud, suurendab iga sugune pere ärritamine lestad varisemist. Nii juhtus ka Varroa-Sticki kasutades. Maksimaalne tulemus – 696 lesta ööpäevas, saadi siis, kui tõrjevahendit kasutati vahetult pärast pesa koondamist. Teises vaatlusaluses peres, kus koondamine tehti mõned päevad varem ja pere oli juba rahunenud, oli Varroa-Sticki efektiivsus umbes 10 korda väiksem. Esimesel viiel päeval pärast tõrjevahendi kasutamist varises seal ainult 30 – 94 lesta ööpäevas. Vt. tabel 2.

Tabel 2.

Varroa –Sticki mõju lestad varisemisele (keskmiselt ööpäevas)

	31.08 – 04.08		05.08 – 10.08	
		max		max
Kontroll	22,0	51	1,6	5
15 ml Varroa-Stick (I)	577,6	696,0	196,6	251,0
15 ml Varroa Stick (II)	55,4	94,0	6,8	12,0

Kümne päeva pärast korrati tõrjet. Tulemused jäid tagasihoidlikuks, keskmiselt varises ööpäevas 2,8 – 44 lesta. Samas ajavahemikus pudenes kontroll-

peres keskmiselt 1 – 4 lesta ööpäevas. Vt. tabel 3.

Huvitav on seegi, et tootja hinnangul on Varroa-Stick-i efektiivsus 94 % (millega võrreldes või kuidas testiti, ei selgitata).

Teistkordsel kasutamisel viie päeva pärast oli Varroa-Stick-i mõju tunduvalt vähenenud (varises keskmiselt 2,8 – 44 lesta ööpäevas). Täiendavaks kontrolliks pandi peredesse Vene päritolu lestatõrjevahendi *fumisaan* ribad. Tulemused olid üllatavad. (Tabel 4)

Tabel 4
Fumisaani mõju pärast Varroa-Sticki kasutamist (lestad varisemine keskmiselt ööpäevas)

	17.09 – 21.09		22.09 – 26.09	
		max		max
Kontroll	1,0	2,0	1,8	8,0
Fumisaan (I)*	209,6	716,0	50,2	259,0
Fumisaan (II)*	270,4	469,0	232,8	322,0

*Võrdluseks samad variandid, mis olid ka Varroa-Sticki puhul

Esimesel päeval suurenes lesta varisemine 4 – 20 korda. Järgmisel päeval varises mõlemas peres vastavalt 469 ja 716 lesta!! Kolmandal päeval lestad varisemine vähenes, ulatudes 114 – 159-ni. Edasi hakkas lestad varisemine väheneda ja jõudis nullini 15-ndal päeval. Suurem lestad varisemine II katsevariandis oli tõenäoliselt tingitud suuremast haudme hulgast peres. See pikendas ka lestad varisemise aega. Et isegi *fumisaan* ei hävita kogu lesta populatsiooni, näitab

seegi, et pärast ravimribade eemaldamist (16-ndal päeval) varises ikkagi paar lesta nädalas (1 – 2). Tegelikult lõppes varisemine pärast 21-päevast ravikuuri. Siis lakkas ka kontrollperes lestad

varisemine peaaegu täielikult.

Nagu märgitud, mõjutavad pere seisundit ja aktiivsust mitmesugused välis- tegurid, nt õhu temperatuur, söötmine ja koondamine või muud moodi pere häiri-

Tabel 3

Varroa-Sticki mõju lestad varisemisele teistkordsel kasutamisel (keskmiselt ööpäevas ajavahemikul 11.09-16.09.)

Kontroll	1,2	max 4,0
15 ml Varroa-Stick (I)	44,2	max 60,0
15 ml Varroa-Stick (II)	2,8	max 5,0

mine. Igasugune pere ärritamine toob endaga kaasa normaalse elurütmi muutumise, millega kaasneb ka suurem varroalestad varisemine. Sellega tuleks arvestada erinevaid tõrjevahendeid kasutades. Samuti ei peaks arvama, et

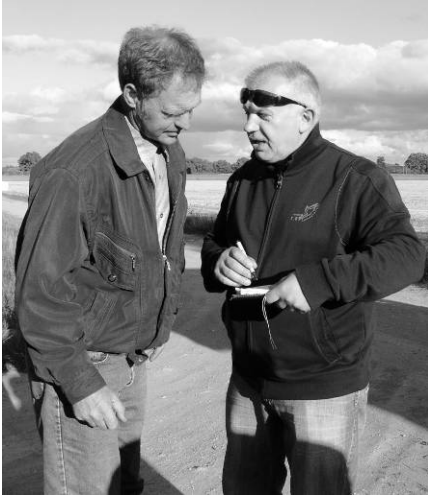
kõik lestad varisesid tõrjevahendi toime tõttu. Tuleb arvestada ka lestad loomulikkude pudenemist. Vaatluste analüüs näitab, et 85 %-lise sipelghappe kasutamine kiire aurustumise meetodil (10 ml pere kohta) suurendab varisemist augusti teises pooles võrreldes kontrollvariandiga 22 – 34 % võrra, septembri esimeses pooles 49,5 – 65,7 %, kuid

teises pooles enam olulist mõju lesta varisemisele ei avalda. Seega tuleks sipelghapet lesta tõrjumiseks kasutada varem, augusti teises pooles ja septembrikuu alguses. Hilisem sipelghappe kasutamine enam lesta varisemisele olulist mõju ei avalda. Küll aga võib sipelghappe hiline kasutamine mõjuda hukutavalt emadele. Samal ajal katsetatud 3,2 %-lise oblikihappe ja suhkrusiirupiga lesta tõrjudes saadi hoopis vastupidised tulemused. Kui augustis ja septembris viimati nimetatud vahendi kasutamine kontrollvariandiga võrreldes erilist efekti ei andnud, siis hilisem (ajavahemikul 07.10 – 21.10.) oblikihappe kasutamine suurendas lesta varisemist 2 – 13 korda. Veel tuleb märkida sedagi, et **sipelghappe mõju on maksimaalne 2 – 4 päeval, oblikihappel aga 5 – 10 päeval pärast kasutamist.**

Mesinikud, olge valvsad – varroalest ei maga!

Antu Rohlla

Kilde naabrite mesindusest

Sigitas Uselis usutleb Vahur Talimaad

Mesinikud teavad, et huvitav on jälgida, kuidas naabermesinikul läheb. Olgu siis mesilaste talvitumise, kevadise edenemise, sülemipүүdmise või meesaagi poolest – ikka on põnev võrrelda. Vahel teeb näiteks hinge täis, kui naaber kiitleb, et temal kipub meesaak üle mõistuse suureks kasvama. Ütled siis muuseas enda poolt, et on jah rekordaasta tulemas. Mis sellest, et tegelikult kõmisedvad tarud pooltühjalt nagu Läti rahvuspannga seifid sügiskuul. Aga naabrist ei tohi ju kehvem olla!

See sissejuhatus läks nüüd pisut metsa. Tegelikult tahtsin kirjutada üle-naabermesinikest ja hoopis suuremas mõotkavas. Nimelt võtaksin koos lugejaga vaadata, mis Leedu mesinduses uut ja kuidas neil seal praegusel kitsal ajal on läinud ja edasi läheb. Kohtusin hiljuti Leedu Mesinike Liidu asepresidendi Sigitas Useliseaga, kes tuli hankima infot Eesti mesinduse kohta ja kavatses Leedus sel teemal artikli kirjutada. Kasutasin juhust ja õngitsesin temalt omajagu infot ka Leedu mesinduse kohta, mida tahaksin nüüd jagada.

Leedu on meist suurem ja sealne mesindus meist paar korda kopsakam. Vaatame alustuseks statistikat. Tippetkedel umbes kolmkümmend aastat tagasi olnud Leedus umbes 200 tuhat mesilasperet, meil samal ajal veidi enam kui 100 tuhat. Praegu olevat Leedus hinnanguliselt umbes 120 tuhat mesilasperet, meil EML hinnangul 60 tuhat. Aga ametliku statistika järgi oli Leedus 2006.a 85 tuhat mesilasperet, Eestis ainult 38 tuhat

peret. Statistika-ameti suutlikkuse üle mesilasperede arvukust õigesti hinnata kurdavad mesinikud nii Eestis kui Leedus.

Leedu Mesinike Liidu andmetel on neil kokku 10 tuhat mesinikku, neist 18 % naised. Kui Eestis oli 2001.a põllumajandusloenduse aegu 7600 mesinikku, siis praeguseks vist mitte enam kui 6800. Naismesinike osakaalu ei oskagi hinnata, aga võib-olla teeme selles osas naabritele ära?

Leedus olevat 2 % mesinikest profid ja veel 15 % pool-profid, kelle mesilas perede arv vahemikus 25 – 100. Meil on proffe ca 60 (s.o ligi 1 %) ja pool-proffe (30 – 100 peret) umbes 250 mesinikku. Peale selle on Eestis veel ligi 1000 väiketootjat-mesinikku, kes ka mett väheses koguses müügiks toodavad.

Kas Leedu mesindus on meist professionaalsem?

Meetoodangu poolest oli Leedus väga hea aasta 2006 – kokku saadi enam kui 2000 tonni mett. Keskmiste aastate meetoodang on olnud 1700 – 1800 t ümber. Tänavu olevat meesaak keskmisest mõne väiksem – Leedu ML hinnangul 1500 t või pisut rohkem. Import-mee osakaal Leedu meeturul on suhteliselt tagasihoidlik, kuid kõigub aastati. Nii toodi 2005.a. Leedu 190 t mett (umbes 10 – 11 % meemüügi mahust), 2006.a. vaid 62 tonni (umbes 3,5 %).

Kui palju teenib Leedu mesinik meemüügist?

Umbes 50 % meest müüvad mesinikud otse kodust ja püsiklientidele keskmise hinnaga 45 – 50 kr/kg. Hulgihinnaga pakendajatele mett müües saavad mesinikud vaid 28 – 35 kr/kg. Turul müüakse suvel värsket mett alguses hinnaga 65 – 70 kr/kg, kuid hiljem väikelinnades või asulates 55 – 60 kr/kg. Mee turuhind Vilniuses ja Kaunases võib siiski küündida 73 – 82 kr/kg tasemele. Kauplustes on mee hind keskmiselt 85 – 90 kr/kg. Ka importmee hind on leedu meega samal tasemel.

Leedu mesinikud on ühes asjas meist selgelt ees – nad on osavad suiratootjad.

Just viimase 3–4 aastaga on Leedus korraldatud mitmeid kursusi ja õppepäevi, kus oskajad on teisi huvilisi suiratootmise alal

õpetanud. Tulemus on märkimisväärne – Leedus toodetakse praegu aastas enam kui 20 tonni suira! Sealjuures saavad spetsialistid hooaja jooksul pere kohta keskmiselt 500 – 600 g või isegi kuni 1 kg suira. Ja suira tasub toota. Hulgi müügil saab suira eest 40 – 50 LIT/kg (180 – 210 kr/kg), jaemüügil kuni poole rohkem. Kas poleks suira laialdasem tootmine ka Eesti mesinikele huvipakkuv äriidee?

Leedu mesinduses on, mille üle meie võiksime kergelt kadedust tunda. Näiteks väga aktiivselt tegutsevad rajoonide mesinike seltsid, mis kohalikku mesinduselu ja ühiseid tegemisi korraldavad. Kordamööda korraldavad rajoonide mesinike seltsid iga-aastasest augusti alguses toimuvat Leedu mesindusfestivali ja saavad sellega suurepäraselt hakkama. Möödunud suvel korraldas rajoonide mesindusaktiiv ühiselt õppereisi, et tutvuda Taani, Rootsi, Eesti ja Läti mesindusega. Eestis tutvuti põhjalikumalt Vahur ja Ulle Talimaa mesila ja mesindusega.

Leedu mesindusele tuleb kindlasti kasuks, et taas on suudetud kasutusele võtta mesila passid. Kuigi passid Leedu ML hinnangul veel hästi ei toimi, on vähemalt esimene samm selles suunas tehtud. Teise väärt edusammu on Leedu mesindus teinud sel viisil, et neil õnnestus algatada Leedu mesilate register. Samal ajal saavutati põllumajandusministeeriumi otsus, et registrisse kantud mesinikele-tootjatele makstakse tänavu esmakordselt talvesööda kulutuste osaliseks mesilaspere kohta toetust 6 Eurot (ligi 94 kr.). See on suurendanud mesinike huvi panna oma mesila registrisse kirja.

Selle kokkuvõtliku ülevaate alusel võib öelda, et Leedu mesindus on praegu üsna heal järjel. Sealses mesinduses ei saada just ratsa rikkaks, kuid mesinikud on oma töö ja tuleviku suhtes optimistlikud. Oluline on ka see, et Leedu riik näib mesinikest hoolivat vast veidi rohkem kui me Eestis tunnetame. Võib-olla peaksime ka ise aktiivsemad olema, et meie mesinduse käekäigule rohkem riiklikku tähelepanu ja toetust saavutada. Paneme siis Leedu kogemuse Eesti mesinduse kasuks tööle.

Aleksander Kilk

Õnnitleme tublisid mesinikke. Soovime talvekuu ja jõulukuu sünnipäevalastele tervist, jõudu ja kaunist mesindushooaja lõppu

<i>Paul Hank</i>	87	<i>2. detsember</i>	<i>Maie Lend</i>	65	<i>15. november</i>
<i>Maimu Maripuu</i>	80	<i>20. november</i>	<i>Jaak Aid</i>	65	<i>22. november</i>
<i>Arvo Kimmel</i>	77	<i>17. november</i>	<i>Ilmar Mõlter</i>	65	<i>3. detsember</i>
<i>Toomas Etti</i>	76	<i>30. detsember</i>	<i>Viivi Adamson</i>	60	<i>1. november</i>
<i>Endel Viidabaum</i>	75	<i>16. november</i>	<i>Heino Vill</i>	60	<i>9. detsember</i>
<i>Ilme-Kai Reimets</i>	70	<i>12. november</i>	<i>Mai Prii</i>	50	<i>28. november</i>
<i>Maia Truija</i>	70	<i>19. detsember</i>			

Palju õnne!

TEATED

Mesinduspäevade ja –õppuste kava jaanuaris ja veebruaris

Vabariiklikud mesinike talvapäevad
14. – 15. veebruaril 2009.a. Jänedal.

Teemad: Mesiniku raamatupidamine,

- tulude-kulude arvestus ja
- tuludeklaratsiooni koostamine.
- Kas FIE olla on uhke ja hää?
- Mesila tehnilise moderniseerimise võimalusi.
- Saira tootmise nippe.
- Mesilashaiguste seire langetisproovide analüüsi kaudu.

Ja veel mitmeid mesinikele huvipakkuvaid teemasid.

Piirkondlike mesinduspäevade ja –õppuste kava jaanuaris ja veebruaris

Tartu Aiandus- ja Mesindusseltsi
õppe- ja teabeõhtud
Soola tän. 1a, k 17 – 19.

14.01.2009, Mesilastarude ehitamine, muu inventari valmistamine.
Lektorid: Jüri Lugus, Kalle Vihtre.

11.02.2009, Tootmismesila kavandamine ja rajamine.
Meetodete valmistamine.
Lektor Maire Valtin.

Tallinna Mesinike Ühistu õppe- ja teabeõhtud Akadeemia tee 21^e algus k 17.30 (õppuste koht võib muutuda).

13.01.2009, Mesindus ja naabrus-suhted, mesilaste pidamise mõistlikud põhimõtted. Mesilaste kasulikkuse ja võimalike ohtude tutvustamine elanikele.
Korraldab Uku Pihlak.

10.02.2009, Uudseid tehnoloogilisi ja tehnilisi lahendusi nii väike- kui suur mesinduse vajadusteks.
Korraldab Uku Pihlak.

Harju Mesinike Selts, Marja 4d, algus k 17, õppe- ja teabeõhtud järgmistel teemadel:

28.01.2009, Mesilasperede talvitingimuste hindamine. Inventari valmistamine ja remont.
Lektor Endel Kivistik.

25.02.2009, Mesila ettevalmistamine kevadeks, mesilasperedes söödavarude hindamine.
Lektor Sulev Norak.

Põlvamaa Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäevad Räpina Aianduskoolis k 17 – 19.

23.01.2009, mesindusloeng "Maa energjaväljad ja veesoonte mõju mesilasperedele".
Lektor Mati Haabel.

27.02.2009, mesindusloeng "Aeg mõelda uuele mesindushooajale",
Lektor Antu Rohtla.

Põltsamaa Mesinike Seltsi mesindus-õppused Põltsamaa Kultuurikeskuses algusega k 10.00.

17.01.2009, Mesindusalane terminoloogia ja põhimõisted. Mesilaspere bioloogia ja sellel tuginevad mesindusvõtted.
Esineb mesindusõpetaja Jaak Riis.

21.02.2009, Mesinikule olulised müügi- ja turundamisalased oskused, nende arendamine.
Esineb EMÜ lektor - spetsialist.

Elva Mesinike Seltsi õppe- ja teabepäev Elvas Kesk tän. 17, 2. korrusel algusega k10.00.

24.01.2009, teema "Mesiniku talvised tööd", lektor Tõnu Hiemäe.

Toimetus tänab kõiki lugejaid, kaasamõtlejaid ja kaasautoreid heade soovide ja huvitavate artiklite eest. Omalt poolt soovime lumiseid Jõule, toredat aastavahetust, rahulikku talvitumist, õite- ja päikeserohket töösuve teie mesilastele!

Järgmine EML ajaleht "Mesinik" nr. 1 (51) ilmub veebruaris 2009.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: aleks.kilk@mail.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,

EML kontakttelefon: 52-93589 (A. Kilk) või EML kontor (J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn)

teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 tel. 63 764 93. Mesindusalane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010" tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja –õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja –võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valmistatud materjalid on tasuta